

รูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ

Innovation Model of Creative Tourism Route Management with Participation of Chaiyaphum Province

ดร.ทัตไวยวรรณ ดวงมาลา¹ ดร.อัญญา ภัทร์จรินทร์ญา² และ ดร.อัญชลี ชัยศรี³
Dr.Thudsanaiyawan Doungmala¹, Dr.Annarviya Phutcharinya² and Dr. Anchalee Chaisri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดชัยภูมิ (2) เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถามสำหรับภาคีการท่องเที่ยว จำนวน 400 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 45 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงบรรยาย ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาพรวมศักยภาพของภาคีการท่องเที่ยวด้านการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (2) ภาพรวมความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวด้านการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (3) รูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ IPAC ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมข้อมูล (I: Information) ขั้นตอนเตรียมความพร้อม (P: Preparation) ขั้นตอนปฏิบัติการ (A: Action) และขั้นสรุปผล (Conclusion)

คำสำคัญ : นวัตกรรม, การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the potential and the need for participant participation in the development of creative tourism management in Chaiyaphum Province; and (2) to create an innovative model of creative tourism route management with participation of chaiyaphum province. Quantitative and qualitative methods were applied in this research. The population of this research were stakeholders in tourism, Chaiyaphum province. Four hundred of stakeholders in

^{1,2,3} อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Lecturer of Faculty of Business Administration, Chaiyaphum Rajabhat University,

Corresponding email : boo_307@hotmail.com

tourism were selected by using quota sampling technique and collected data by using questionnaire. Stakeholders in tourism were selected by using purposive sampling and collected the qualitative data by using focus group. Quantitative data was analyzed by using percentage and mean, qualitative data was analyzed by using content analysis. The research results were as follows: (1) Overview Potential of stakeholders in tourism at the moderate level. (2) Overview demand for the participation of the Party tour on a high level. (3) Innovative model of creative tourism route management with participation of Chaiyaphum province are IPAC; consists of I: Information, P: Preparation, A : Action, and C: Conclusion

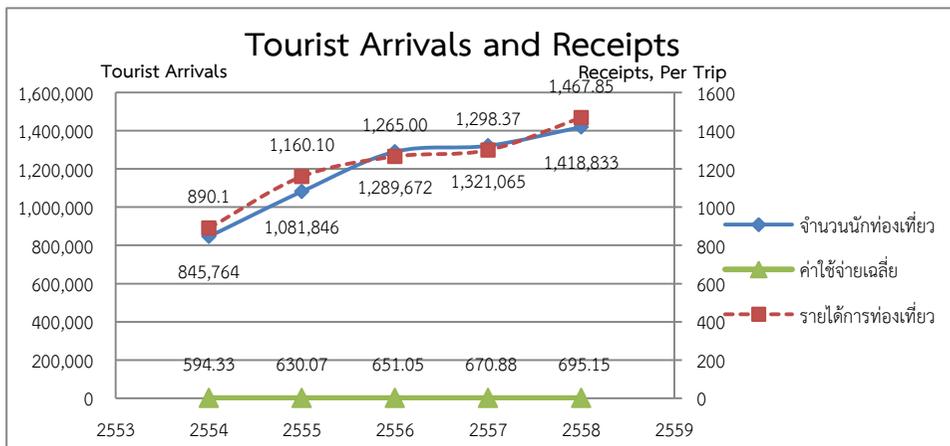
Keywords : Innovation, Creative Tourism, Participation

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวและความเป็นไทย อีกทั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ อธยาศัยไมตรีของคนไทย อีกทั้งประเทศไทยได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยว Grand Travel Award จาก นิตยสาร Travel News นิตยสารธุรกิจท่องเที่ยวชื่อดังจากภูมิภาคสแกนดิเนเวีย ในปี 2011 ติดต่อกันเป็นเวลา 9 ปี เนื่องจากความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศไทย ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวอด นิยมระดับโลก (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports , 2017) ประเทศไทยในอดีตเป็นดินแดนที่มีการพัฒนาการของศิลปะแขนงต่างๆ มาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้พบหลักฐานที่เป็นผลงานทางศิลปกรรม ซึ่งเป็น ร่องรอยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยหินเก่า ที่บ้านเก่า อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี เรื่อยมาจนถึงยุค หินใหม่ที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาได้มีอารย ธรรมจากอาณาจักรใกล้เคียงส่งอิทธิพลทางศิลปกรรมในประเทศไทยในรูปแบบศิลปะทวารวดีจากชาว มอญด้วยอิทธิพลทางพุทธศาสนา ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา (Thanongsak Patsin. 2016 : 144) เหล่านี้สามารถหยิบยกขึ้นมาเสริมสร้างหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวได้

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมมือกับจังหวัดชัยภูมิ ขานรับนโยบายรัฐบาลเพื่อ กระตุ้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวทั่วไทยโดยมุ่งสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสู่มาตรฐานสากลต่อไป อีกทั้งเป็น การรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งสถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า แนวโน้มมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามลำดับ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิมีศักยภาพสูง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งได้รับความนิยม 3 อันดับแรก ได้แก่ อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม, อุทยานแห่งชาติตาดโตน, ทุ่งดอกกระเจียว และมอหินขาว แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่นำจับตามอง (<http://www.chaiyaphumlink.com/phpbb3/viewtopic.php?f=3&t=493>, 1 November 2016) ซึ่ง สอดคล้องกับ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา (2016) เปิดเผยว่า จังหวัดชัยภูมิ รอบปี 2010 โดย

ภาพรวมในช่วงต้นปีมีอัตราการขยายตัวสูง ประชาชนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ตื่นตัวออกเดินทางมาท่องเที่ยวกันอย่างคึกคักอีกครั้ง จากตัวเลขสถิติการท่องเที่ยวปี 2010 พบว่า จังหวัดชัยภูมิ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว รวม 1,385,126 คน แยกเป็นชาวต่างชาติ 3,278 คน เติบโต 8 % เกิดการใช้จ่ายต่อคนต่อวัน 500 บาท สร้างรายได้รวม 1,109 ล้านบาท สำหรับแนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวในปี 2011 โดยรวมแล้วถือว่ามีแนวโน้มค่อนข้างสดใสเป็นอย่างมาก จังหวัดชัยภูมิตั้งเป้าหมายอัตราการเติบโตไว้ที่ 12 % มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศไม่ต่ำกว่า 1,537,490 คน สร้างรายได้รวมกว่า 1,231 ล้านบาท

แผนภาพที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวและรายได้การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ
ที่มา: Tourism and Sports in Chaiyaphum Province, 2016

จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่บนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยโดยมีพื้นที่ติดต่อกับภาคกลางและภาคเหนือซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อีกทั้งยังมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในจังหวัดได้ตลอดทั้งปี ซึ่งเส้นทางการท่องเที่ยวเส้นเดิมเกิดจากการจัดขึ้นโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการและหวังที่จะประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีได้คำนึงถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ซึ่งการเลือกท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวเดิมอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความชื่นชอบหรือประทับใจมากนัก อีกทั้งทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความสนใจหรือใส่ใจในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อย่างลึกซึ้งจึงจะส่งผลทำให้เกิดความรู้สึกไม่ประทับใจต่อการท่องเที่ยวได้ ดังนั้น ในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อให้เกิดความยั่งยืนควรมีการเปิดโอกาสให้ภาคีการท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวด้วย

อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ให้สิทธิชุมชนในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ

การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการทองเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนพัฒนาการทองเที่ยวในระยะยาวสู่ความยั่งยืนและนำมาซึ่งรายได้ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการที่จะส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครอง ในการบริหารจัดการทรัพยากรการทองเที่ยวโดยการส่งเสริม สนับสนุน บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาที่จะบูรณาการเชื่อมโยงและร่วมมือในการจัดการเส้นทางการทองเที่ยวเชิงผสมผสานเพื่อให้เกิดความชัดเจนและยั่งยืน โดยให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านกลไกการมีส่วนร่วมอันจะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้และกระแสสังคมเชิงสร้างสรรค์ มีการควบคุมดูแลและใช้ทรัพยากรการทองเที่ยวอย่างเป็นธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้ อันจะส่งผลให้เกิดการทองเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Therdchai Choibamroong (2005) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการทองเที่ยวสู่ความยั่งยืนซึ่งการพัฒนาการทองเที่ยวแต่เดิมขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นจึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดความร่วมมือของคนในพื้นที่ ชุมชนจึงต้องปรับวิธีคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการทองเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ชุมชนควรรวมพลังความสามารถในการบริหารจัดการด้านการทองเที่ยวในทุกขั้นตอนของโครงการหรือทุกกิจกรรมตั้งแต่ค้นปัญหาของการทองเที่ยว สาเหตุของปัญหา การวางแผน โดยร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการพัฒนา รวมทั้งร่วมลงทุนธุรกิจทองเที่ยวตามขีดความสามารถของชุมชนอันจะส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

การทองเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการทองเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตของชุมชนโดยการจัดกิจกรรมการทองเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนในเชิงการเรียนรู้ การทดลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นจริงในชุมชนนั้นๆ อีกทั้งการเติบโตของการทองเที่ยวขยายตัวขึ้นในทุกๆ ปี นักทองเที่ยวเดินทางเพื่อความบันเทิง พักผ่อนหย่อนใจ โดยบริโภคทรัพยากรต่างๆ จากแหล่งทองเที่ยวทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ มีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งทองเที่ยวที่มีชื่อเสียง ยิ่งจะได้รับผลกระทบมากเป็นพิเศษ ด้วยจำนวนนักทองเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามา หากไม่ได้วางแผนการจัดการในแหล่งทองเที่ยวดังกล่าวอย่างเป็นระบบ อาจจะทำให้คุณภาพของแหล่งทองเที่ยวนั้นตกต่ำลงส่งผลกระทบต่อประสบการณ์การทองเที่ยวของทองเที่ยวที่มาเยือน ให้เกิดผลทางด้านลบ และสุดท้ายทำให้แหล่งทองเที่ยวนั้นหมดคุณค่าในที่สุด (Russo, 2002) เนื่องจากแหล่งทองเที่ยวเปรียบเสมือนทรัพยากรการทองเที่ยวที่มีตัวตนจับต้องได้ (Tangible product) จึงมีโอกาสที่จะสูญสลายและหมดไปหากมีการใช้ทรัพยากรไปอย่างต่อเนื่อง (Prentice & Andersen, 2003) แนวคิดของการขายประสบการณ์การทองเที่ยวแก่นักทองเที่ยวเป็นดังสินค้าเป็นแนวคิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ เนื่องด้วยประสบการณ์การทองเที่ยวนั้นสามารถสร้างใหม่ขึ้นได้เรื่อยๆ เสมือนทรัพยากรการทองเที่ยวที่ไม่มีวันหมด

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา รูปแบบนวัตกรรมการจัดการเส้นทางการทองเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ โดยการมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงกระบวนการเพื่อให้เกิดการจัดการเส้นทางการทองเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมและสามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปดำเนินการเพื่อพัฒนาเส้นทางการทองเที่ยวอย่างสร้างสรรค์อันจะก่อให้เกิด

ความยั่งยืน และเป็นการเพิ่มคุณค่า/สร้างมูลค่าให้กับสินค้ากลุ่มที่มีความสามารถในการแข่งขันอยู่แล้ว รวมถึงการมุ่งเน้นส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันในกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพ/มีความสามารถหลัก (Core Competency) นำมาสร้างให้เกิดความแตกต่างเพื่อหลีกเลี่ยงจากการแข่งขันแบบเดิมๆ อันจะส่งผลให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจใหม่ที่เน้นการพัฒนาด้วยการเจริญเติบโตแบบสมดุลและยั่งยืนบนพื้นฐานของความได้เปรียบที่แท้จริงของประเทศได้ในที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่และยังเป็นการส่งเสริมให้ภาคการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมอันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจ มีเงินหมุนเวียน เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้มีความต่อเนื่อง อีกทั้งยังจะส่งประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตให้กับคนในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น ดังเช่น Therdchai Choibamroong (2005) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวให้สัมฤทธิ์ผลนั้น ภาคการท่องเที่ยวควรร่วมมือกันโดยเน้นถึงความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามหากภาคการท่องเที่ยวขาดศักยภาพองค์ความรู้และภูมิปัญญา การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก็ไม้อาจเกิดขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ ภาคีการท่องเที่ยวด้านการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ภาครัฐ/ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน

กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวข้องความต้องการการมีส่วนร่วมและศักยภาพด้านการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 400 ชุด ประกอบด้วย ภาครัฐ/ส่วนท้องถิ่น จำนวน 130 ชุด ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ จำนวน 130 ชุด และภาคประชาชน จำนวน 130 ชุด และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วย ภาคีการท่องเที่ยวแต่ละภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 45 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามสำหรับภาคีการท่องเที่ยว โดยนำแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากภาคีเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด โดยแบ่งเป็น ภาครัฐ/ส่วนท้องถิ่น จำนวน 130 ชุด ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ จำนวน 130 ชุด และภาคประชาชน จำนวน 140 ชุด ซึ่งแบบสอบถามจะสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการการมีส่วนร่วม และศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านปัญญา ด้านทักษะระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 45 คน ได้แก่ ผู้แทนจากท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ ผู้แทนจากประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ ผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ ผู้แทนจากชมรมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ และผู้แทนจากชมรมบริษัทนำเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ

รายละเอียดหัวข้อสนทนาในการสนทนากลุ่มเพื่อทำการอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ระดมความคิด พูดคุย ซักถาม เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาเสนอแนะถึงความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดชัยภูมิ กระบวนการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว ศักยภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยว ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดชัยภูมิและนักท่องเที่ยวต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพและความต้องการการมีส่วนร่วม โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยการจัดระบบข้อมูลแล้วนำมาแยกประเภทข้อมูลตามประเด็น และทำความเข้าใจกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาแล้ว วิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้มาจากการศึกษามารวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลและสรุปข้อมูล โดยการบรรยายเชิงพรรณนา ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสรุปประเด็นในแต่ละหัวข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์ประเด็น เพื่อสรุปเป็นรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวด้านการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ภาคีการท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นภาครัฐ/ส่วนท้องถิ่น จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และภาคประชาชน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมีจำนวนน้อยกว่าเพศหญิง โดยมีเพศชาย จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 และเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 สำหรับช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ช่วงอายุที่มากที่สุดคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ลำดับถัดมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 ลำดับถัดมาคือ อายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ลำดับถัดมาคือ อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และลำดับสุดท้ายคือ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 ลำดับถัดมาคือ 5,001-10,000 บาท/เดือน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 ลำดับถัดมาคือ 10,001-20,000 บาท/เดือน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 ลำดับถัดมา คือ 20,001-30,000 บาท/เดือน จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 และลำดับสุดท้าย คือ มากกว่า 30,001 บาท/เดือน ขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 และลำดับสุดท้ายคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30

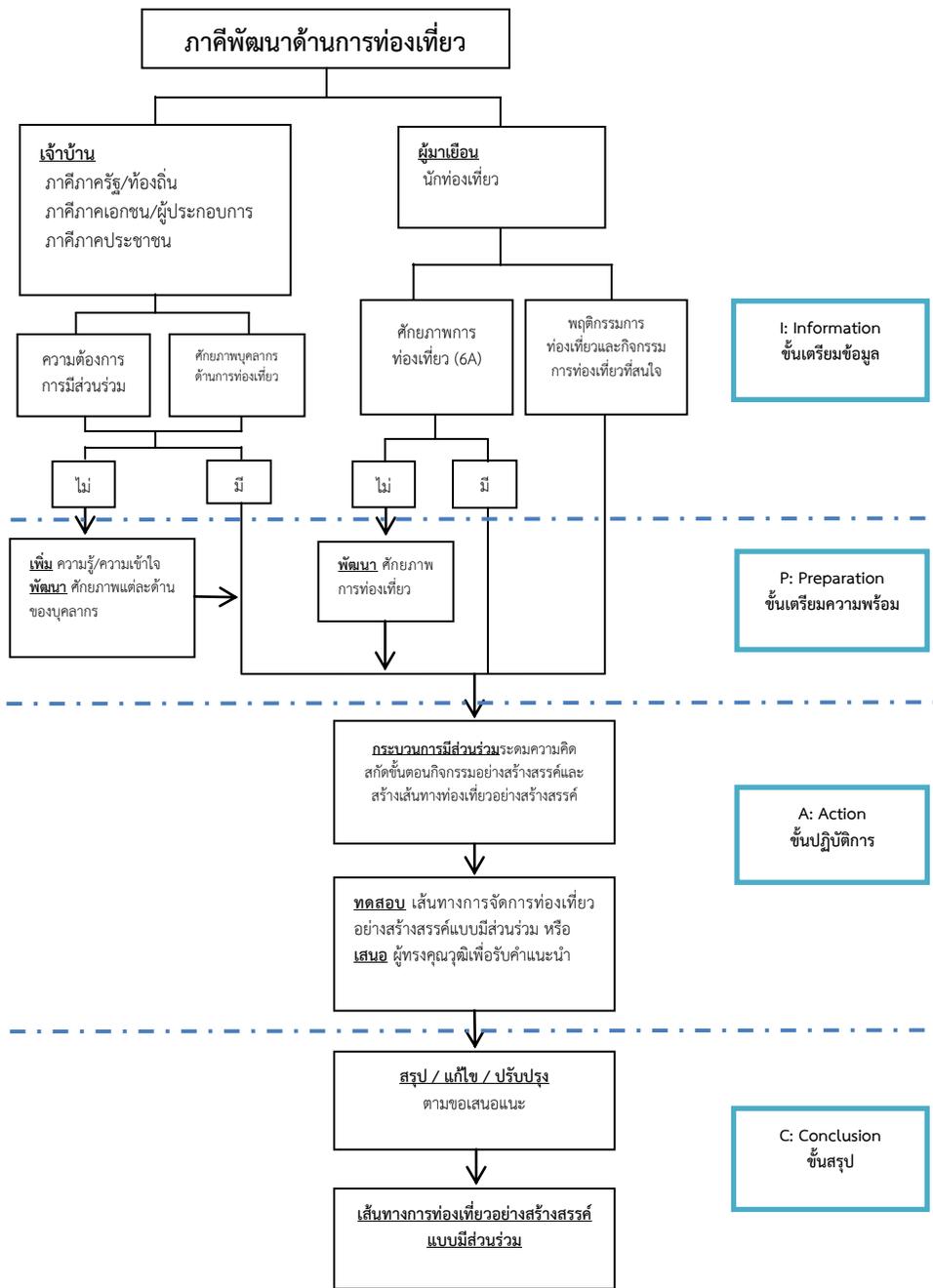
ภาพรวมศักยภาพของภาคีการท่องเที่ยวด้านการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.49 ซึ่งแยกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ศักยภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 ศักยภาพด้านทักษะระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 ศักยภาพด้านปัญญา อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40 ศักยภาพด้านความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.39 และศักยภาพด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.96

ภาพรวมความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีเพื่อพัฒนาการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67 ซึ่งแยกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การดำเนินกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89 การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.70 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.69 การเสนอความคิดเห็น การวางแผนและการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.57 และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.52

2. การวิเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ พบว่า จากการศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วม ศักยภาพภาคีเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว อีกทั้งยังศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ทำให้สามารถสร้างรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์จังหวัดชัยภูมิ โดยมีภาคีเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 45 คน ได้แก่ ผู้แทนจากท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยภูมิ ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล และภาคประชาชน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสามารถสรุปรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ ได้ดังนี้

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เข้าร่วมสนทนาได้นำเสนอรูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม หลักการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว (Mancini, 2000) และคุณลักษณะของการ

ท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจากการระดมความคิดของภาคีพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ภาครัฐ/ ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน โดยนำพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมาใช้เป็น ข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ จึงทำให้สามารถแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการจัดการ เส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมได้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ IPAC ตามภาพ

ภาพที่ 2 รูปแบบนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ (IPAC)

จากภาพที่ 2 สามารถสรุปรูปแบบนวัตกรรมการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ ได้ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมข้อมูล (I: Information)** เป็นขั้นตอนแรกที่จะต้องทำการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งข้อมูลที่มีความจำเป็นเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับปรุงและพัฒนาสำหรับเตรียมความพร้อมต่อไปโดยจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 **เจ้าบ้าน** ได้แก่ ภาครัฐ/ท้องถิ่น ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม เนื่องจากภาคทั้ง 3 ส่วน ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่อยู่ในพื้นที่และเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้น หากมีการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความจำเป็นอย่างเต็มที่ซึ่งให้ภาคทั้ง 3 ส่วน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์อันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการท่องเที่ยว อีกทั้งศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการที่จะทำให้การท่องเที่ยวสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างถูกที่ถูกทางไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาและยังส่งผลให้เกิดการรับรู้ถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อนักท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้เกิดความประทับใจ ดังนั้น การเตรียมข้อมูลของเจ้าบ้านที่มีความสำคัญ แบ่งออกเป็น

1.1.1 **ความต้องการการมีส่วนร่วม** การที่เจ้าบ้านมีความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้เจ้าบ้านมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของซึ่งก่อให้เกิดความรัก ความห่วงหา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่า อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตเพื่อที่จะยังคงสภาพความสมบูรณ์ต่อไป ซึ่งประกอบไปด้วยความต้องการมีส่วนร่วมจะมีอยู่ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ด้านกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ และด้านการติดตามและประเมินผล

1.1.2 **ศักยภาพภาคีการท่องเที่ยว** ศักยภาพของเจ้าบ้านมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งหากเจ้าบ้านมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความรู้ความเข้าใจในการที่จะเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวแล้วจะทำให้การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วยศักยภาพภาคีการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านปัญญา ด้านทักษะระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 **ผู้มาเยือน** ได้แก่ นักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ ดังนั้น ในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวควรที่จะคำนึงถึงนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญเพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การเตรียมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น

1.2.1 ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ศักยภาพการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง หากแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพเพียงพอต่อการรองรับและสนองต่อนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีก็必将ทำให้การจัดการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้ ซึ่งประกอบศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว 6A ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

1.2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวและอันดับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจ ในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

2. ขั้นเตรียมความพร้อม (P: Preparation) เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นเตรียมข้อมูลแล้วก็นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมในส่วนต่างๆสำหรับใช้ในขั้นปฏิบัติการต่อไป จากการเตรียมข้อมูลจะทำให้ทราบถึงความต้องการการมีส่วนร่วม ศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพการท่องเที่ยว และข้อมูลความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยในการเตรียมความพร้อมของข้อมูลแบ่งออกเป็น

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าบ้าน ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วม และศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว หากเจ้าบ้านมีความพร้อมด้านความต้องการการมีส่วนร่วมและศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพียงพอก็สามารถดำเนินการในขั้นปฏิบัติการได้ แต่หากเจ้าบ้านยังไม่มีความพร้อมด้านใดด้านหนึ่งแล้วนั้น ควรมีการจัดการประชุมหรืออบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความต้องการการมีส่วนร่วม และพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการเตรียมตัวสำหรับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีต่อไป

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว อันดับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ที่สนใจ และศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะนำไปใช้สำหรับเป็นข้อมูลในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการต่อไป ดังนั้น หากวิเคราะห์แล้วพบว่าข้อมูลด้านศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวยังไม่มีความพร้อมในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวแล้วนั้น ต้องนำข้อมูลดังกล่าวเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงต่อไป หากสามารถพัฒนาได้ก็必将ทำให้การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จต่อไป

3. ขั้นปฏิบัติการ (A: Action) หลังจากที่มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมแล้ว ขั้นต่อไปเป็นการดำเนินการจัดทำและระดมความคิดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วนซึ่งได้นำข้อมูลของนักท่องเที่ยวเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาอีกด้วย สามารถแบ่งออกเป็น

3.1 กระบวนการมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว จากข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวจะทำให้ทราบถึงกิจกรรมของชุมชนที่

นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโดยมีการจัดลำดับความสนใจแล้วนั้น ภาคีพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มี ๗ ส่วนเกี่ยวข้องต้องนำข้อมูลจากนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้เพื่อร่วมพิจารณาและจัดเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

3.1.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ จากการเตรียมข้อมูลโดยเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวจะทำให้เราทราบถึงอันดับความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ภาคีพัฒนาด้านการท่องเที่ยวต้องนำข้อมูลที่ได้รับดังกล่าวมาจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ก็ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ของ Richard (Richards, 2010)

3.1.2 การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เมื่อมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แล้ว ก็สามารถนำเอากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มาจัดเป็นเส้นทางโดยใช้ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมด้วยเพื่อให้การจัดการเส้นทางมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงหลักการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว ของแมนซินี (Mancini, 2000)

3.2 ทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ หรือนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากที่จะได้เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมแล้วก็ให้นำเส้นทางการท่องเที่ยวที่วางไว้ จัดให้มีการท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าว หรือนำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาข้อบกพร่องข้อเสนอแนะ หรือประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4. ชั้นสรุปผล (Conclusion) หลังจากที่ทำกรทดสอบเส้นทางหรือนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเพื่อหาข้อเสนอแนะต่างๆที่เกิดขึ้น จากนั้นให้นำข้อเสนอแนะหรือปัญหาต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไขโดยให้ภาคีพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้รับทราบและเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงร่วมกันเพื่อให้ได้เส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากนั้นทำการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวต่อไป จากการที่สามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมแล้วนั้น ทางคณะผู้วิจัยได้นำขั้นตอนดังกล่าวเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

การอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ศักยภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวด้านการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ศักยภาพของภาคีการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพจึงควรที่จะมีการพัฒนาศักยภาพภาคีการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Karnjana Sura (2015) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวในมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจะทำให้การดำเนินงานของชุมชนประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับ คินิคกิ (Kinicki, 2004) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คือ การฝึกฝนทักษะในการบริหารจัดการ

การดำเนินงานขององค์กร ดังเช่น Thanandorn Borwornnanthakul (2014) กล่าวว่า การเสริมสร้างศักยภาพเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการดำเนินการต่างๆ เช่น การฝึกอบรมหรือการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับตนเอง ยอมรับผลการประเมินและยินยอม ที่จะปรับปรุงแก้ไขผลการปฏิบัติงานของตน ภาคีการท่องเที่ยวมีระดับศักยภาพในด้านต่างๆ มีความใกล้เคียงกัน โดยศักยภาพที่ภาคีการท่องเที่ยวมีศักยภาพมากไปน้อย ดังนี้ ศักยภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นศักยภาพที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความมุ่งมั่น การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และจิตอาสา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะอยู่ร่วมกันของมนุษย์อันจะก่อให้เกิดความสุขไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่มีการเอาวัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานในทุกๆด้าน อันจะนำความสุข ความเจริญ ความมั่นคงมาสู่ประเทศชาติ สังคม และบุคคล สอดคล้องกับ Jaruy Thorranin (2013) กล่าวว่า หากบุคลากรมีคุณธรรมและจริยธรรมจะนำไปสู่การลดความสูญเสีย ขจัดความไร้เหตุผล ป้องกันการทุจริต การประพฤติและดำเนินการที่มีขอบเขตเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผล ความคุ้มค่า โปร่งใส ตอบสนอง สุจริต ซื่อตรง และเที่ยงธรรม เมื่อนำมาใช้ในการบริหารงานที่จะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ศักยภาพด้านทักษะระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นศักยภาพที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่องาน การฟังความคิดเห็นผู้อื่น ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเนื่องจากการดำเนินการดำเนินงานร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ดังนั้น ทักษะระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความจำเป็น สอดคล้องกับ Jarin Srisuwan (2012) กล่าวว่า จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยเอาใจใส่มุ่งมั่นให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ร่วมรับผิดชอบในภารกิจและเป้าหมายของหน่วยงานและองค์กร ศักยภาพด้านปัญญา เป็นศักยภาพที่เกี่ยวกับความสามารถในการวางแผน มีความคิดริเริ่ม แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นศักยภาพที่สำคัญเนื่องจากการใช้ปัญญาในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Office of Vocational Education Commission (2018) กล่าวว่า การปฏิบัติงานให้ได้ผลดีนั้นองค์กรจะต้องมีการวางแผนงานล่วงหน้าโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนงานเป็นไปตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ศักยภาพด้านความรู้เป็นศักยภาพที่เกี่ยวกับการมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว สามารถประยุกต์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีความรู้พื้นฐานที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวต้องเข้าใจทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจึงจะสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Pananda Chansukree, Nalinee Phansaita, Pailin Chuayok and Nitinai Rungjindarat (2017) กล่าวว่า การอบรมให้ความรู้คือการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการจัดการความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้และมีการนำความรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนของตนเอง และศักยภาพด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นศักยภาพที่เกี่ยวกับทักษะในการรอบรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารงานกับผู้อื่น ทักษะด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญในการที่จะเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้กว้างขวาง ทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งทักษะด้านภาษามีความจำเป็นอันเนื่องมาจากต้องมีการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและกันอีกด้วย สอดคล้องกับ Sayamon Wittayarattanawattana (2011) กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็น

หนึ่งปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไปข้างหน้าซึ่งมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งทุกๆ การพัฒนายังมีผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อสถานที่และวิธีการท่องเที่ยว อีกทั้งวิธีการจองการเดินทาง และบริการอื่นๆ

2. จากการกำหนดรูปแบบนวัตกรรมการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การนำเสนอรูปแบบนวัตกรรมการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม หลักการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว (Mancini, 2000) และคุณลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจากการระดมความคิดของภาคีพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ภาครัฐ/ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน โดยนำพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ จึงทำให้สามารถแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมได้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ IPAC

รูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ เป็นนวัตกรรมกระบวนการในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยการใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยสามารถที่จะสามารถนำไปบูรณาการใช้กับการจัดการเส้นทางในรูปแบบอื่นๆ ได้อีกด้วย สอดคล้องกับ เดวิด สมิท (David Smith, 2006) กล่าวว่า นวัตกรรมกระบวนการเป็นการเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบเปลี่ยนแปลงต่อสังคมได้ คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อภาคีการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนที่สุด ส่วนใหญ่บุคคลที่มีการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวนั้นจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการน้อย ดังนั้น รูปแบบนวัตกรรมจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยภูมิ จึงกระบวนการใหม่ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญต่อการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ โดยได้นำข้อมูลความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เก็บจากนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมพิจารณาหรือจัดทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เนื่องจาก การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวแบบเดิมๆ ที่ให้เพียงนักท่องเที่ยวได้เพียงชื่นชมหรือถ่ายภาพอยู่ต่างๆ เท่านั้น หากแต่การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวมิติใหม่ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าไปมีประสบการณ์ร่วมกับเจ้าบ้าน ได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้ได้พบกับสิ่งที่แปลกใหม่ และยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับ เกร็ก ริชาร์ด และ คริสปิน เรย์มอนด์ (Greg Richards & Crispin Raymond, 2000) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้ นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจ ผ่านประสบการณ์ด้วยตนเองแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถที่จะใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ใหม่นั้น มาใช้กับชีวิตหรือการทำงานของตนภายหลังที่กลับมาจากการท่องเที่ยวแล้วด้วย เช่นเดียวกับ Om-uma Teparakul and Nalikatibhag Sangsnit (2013) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นั้นมุ่งเน้นความจริงแท้ของชุมชน การสร้างคุณค่าจากวิถีชีวิต นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ร่วมกับเจ้าบ้านผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง

วัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เมื่อกลับมามองที่ชุมชนเองสิ่งที่ชุมชนนั้นได้รับประโยชน์ที่เอื้อมาจากการท่องเที่ยวในแง่ของการดำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้

1.1 ภาศิศการท่องเที่ยว หรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพบุคลากร ความต้องการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้แกศิศการท่องเที่ยวอื่กั้ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเพื่อใหศิศการท่องเที่ยวต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มใจและจริงจัง ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการจัดการเส้นทางท่งเที่ยวอันจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมต่อภาศิศการท่องเที่ยวและมีความยั่งยืนต่อไป

1.2 ภาศิศการท่องเที่ยว หรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ควรให้มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เข้าไปอยู่ในเส้นทางท่งเที่ยว เนื่องจากการที่นักท่งเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่งเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดความประทับใจ อื่กั้ทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านและนักท่งเที่ยว

1.3 การออกแบบเส้นทางท่งเที่ยวควรเกิดจากความร่วมมือทั้งคนในชุมชน องค์กรภายใน และภายนอกของจังหวัดชัยภูมิโดยตลอดเส้นทางท่งเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน อื่กั้ทั้งควรมีการออกแบบเส้นทางท่งเที่ยวให้มีระยะเวลาในการพำนักในจังหวัดชัยภูมิมากขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่งเที่ยวมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการทำให้นักท่งเที่ยวต้องใช้จ่ายเงินภายในจังหวัดเพิ่มขึ้น ผลส่งให้คนในจังหวัดชัยภูมิมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอื่กั้ด้วย

1.4 หน่วยงานทั้งภาศิศรัฐหรือเอกชนที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิสามารถเรียนรู้และศึกษารูปแบบนวัตกรรมการจัดการเส้นทางท่งเที่ยวอย่างสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม (IPAC) ไปใช้ในการจัดการเส้นทางท่งเที่ยวแบบอื่กั้ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่งเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่งเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิเพื่อออกแบบเส้นทางให้เหมาะสมกับนักท่งเที่ยวและเป็นการสร้างโอกาสให้จังหวัดชัยภูมิได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากนักท่งเที่ยว

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการท่งเที่ยวแบบพำนักระยะยาว เพื่อเป็นการให้นักท่งเที่ยวเพิ่มจำนวนวันในการท่งเที่ยวจังหวัดชัยภูมิมากขึ้น

2.3 ควรมีการออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์อื่กั้ๆ ที่มีความหลากหลายเพื่อให้นักท่งเที่ยวได้มีโอกาสในการเลือกท่งเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- Jarin Srisuwan (2012). *Responsibility to Duty*. [Online].
http://jsrisuwan.blogspot.com/2012/04/Blog-post_07.html. [30 May 2017]
- Jaruy Thorrarin. (2013). *Public Administration under the Merit System*. [Online].
<http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970394&Ntype=6> [28 April 2018]
- Karnjana Sura. (2015). *The Human Resource Potential Development for Sustainable Community Tourism Management of Chiang Mai Local Community*. Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University
- Kinicki, Williams. (2004). *Management*. New York: McGraw-Hill.
- Mancini, M. (2000). *Conducting Tours: A Practical Guide*. California: Cengage Learning.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2007). *Tourism Strategy 2004-2008*. [Online]. www.mots.go.th [20 September 2016]
- Office of Vocational Education Commission. (2018). *Planning and Development: Quality Improvement and Productivity Improvement*. [Online].
http://toorsicc.blogspot.com/p/6_61.html [25 March 2018]
- Orn-uma Teparakul and Nalikatibhag Sangsnit. (2013). "Creating and Maintaining Sustainable Rural Community through Creative Tourism: Experience from Thailand". *International Symposium on Education, Psychology, Society and Tourism (ISEPST 2013) Seoul, South Korea*.
- Pananda Chansukree, Nalinee Phansaita, Pailin Chuayok and Nitinai Rungjindarat. (2017). "Knowledge Management in Creative Tourism: A Case Study of The Amphawa Community in Samut Songkhram Province". *Dusit Thani College Journal*, 11 (3) : September - December 2017 : 49 - 63.
- Prentic, R., and Andersen, V. (2003). "Festival as Creative Destination". *Annals of Tourism Research*, 30, 7-30.
- Raymond, Crispin and Richards, Greg. (2000). *The Creative Tourism concept appeared in the 2000's*. [Online] <http://www.creativetourismnetwork.org/about/>
- Richards, G. (2010). *Creative Tourism and Local Development in Wurzbarger, R, et al. Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*. Santa Fe: Sunstone Press, pp.78 – 90

- Russo A.P. (2002), The “Vicious Circle of Tourism Development in Heritage Cities”,
Annals of Tourism Research, 20 (1): 165-182.
- Sayamon Wittayarattanawattana. (2011). “The Future of Technology in Travel (Version 1)”. *TAT Review*, 4 October – December 2011.
- Smith, David. (2006). *Exploring Innovation*. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Thanandom Borwornnanthakul. (2014). “Empowerment of Human Resource Development”. *Pathumthani University Academic Journal*, 6 (2) : May-August, p. 168 - 193.
- Thanongsak Patsin. (2016). “Local Participation in Cultural Heritage Conservation : A Case Study of the Kusantararat Mahasarakham Province” *Journal of Research for Development Social and Community, Rajabhat Mahasarakham University*, 3 (3) : August–December พ.ศ. 2016 p. 143-152
- Therdchai Choibamroong. (2005). “Intellectual Weapons : Research and Development of the English Learning Process of Participatory Action to Sustainable Local Tourism Development” *Journal of International and Thai Tourism*, 1 (1) : 185-193.
- Tourism and Sports in Chaiyaphum Province. (2016). *Chaiyaphum Tourism Statistics*. Chaiyaphum : Tourism and Sports in Chaiyaphum Province.